

Bagi Gábor

„ÜGYVÉDEK, LELKÉSZEK, OROVOSOK...” A Jászkun Kerület legtöbb adót fizető lakosai 1871-ben

Az 1867-es kiegyezés után a polgári normáknak megfelelően az államhatalom hazánkban is egyre több területen vette át az irányítást a törvényhatóságoktól. Az igazságszolgáltatást elválasztották a közigazgatástól, és az új törvényhatósági törvény (1870 évi XLII. tc.) megteremtette a közigazgatás országosan egységes rendszerét. Ám ez a berendezkedés az 1848-as törvényekhez képest igen sok esetben komoly visszalépést jelentett, és a liberális elvek fokozatos háttérbe szorulását eredményezte az új választójogi törvényben is. Az 1848. V. törvénynek a vagyoni cenzuson alapuló, és a demokratikus népképviselési eszme megvalósulása felé irányuló választójogát a kiegyezés után felváltotta egy konzervatív jellegű, a választójog szűkítését jelentő új szabályozás, amelynek egyik legfőbb jellemzője a porosz eredetű virilizmus gyakorlatának bevezetése volt.

A virilizmus elve azt jelentette, hogy a törvényhatósági bizottsági (megyegyűlési) tagoknak már csak a felét választották a vagyoni cenzuson alapuló választójog alapján, míg a másik felét automatikusan a legtöbb egyenes adót fizető személyek alkották. Utóbbiak számára ez a szabályozás a vagyoni helyzet megtartása esetén a gyakorlatban örökös törvényhatósági bizottsági tagságot jelentett. Így a virilizmus a legnagyobb vagyonúaknak komoly öröklődő előnyöket biztosított a politikai életben, ami beszűkítette a mobilitás lehetőségét, és lényegében konzerválta a meglévő politikai-hatalmi rendszert. Ez végeredményben összefüggésben állt azzal az 1867 utáni kényszerű felismeréssel, hogy a kiegyezés fenntartása nemcsak a nemzetiségek, hanem a magyarság nagyobbik felének a politikai jogokból való kizárását is megköveteli. E tényezők vezettek aztán egyebek mellett a dualista rendszernek ahhoz az abszurd sajátosságához, hogy a kiegyezést elfogadó pártok általában a nemzetiségi választókerületek megnyerésével biztosították az uralmukat.

Mindezek ellenére azért a virilizmus megítélése mégsem volt kizárólag és egyértelműen csak negatív. Bár egyrészt megerősítette a vagyonos rétegek közigazgatási vezető szerepét, egyúttal azonban az értelmiségiek számára lehetővé tette, hogy adójuk kétszeres beszámításának a törvény által újonnan biztosított elve révén ők is nagyobb számban bekerülhessenek a virilis képviselők közé. Ez a lehetőség ugyan általában nem teremtett egyensúlyt a törvényhatósági gyűléseken, de mégis lehetővé tette az új szemléletű, gondolkodásmódú személyek bejutását a társadalmi-politikai elit soraiba, elősegítve annak, illetve gondolkodásmódjának fokozatos megújulását. Hasonló célokat szolgált a kereskedelmi és iparkamarák tagjainak kétszeres adóbeszámítása is.

A virilizmus révén a nagyobb anyagi szerepvállalás a politikai jogok növekedésével kapcsolódott össze, azaz az adott terület legnagyobb adófizetői közvetlenül szerepet vállalhattak az ottani politikai döntéshozatalban. A társadalom újfajta politikai szervezése mellett erre azért is szükség volt, hogy az 1848 előtti feudális rendek tagjain kívül új elemek is szóhoz jussanak a törvényhatóságokban. Mivel a politikai intézményeket alapvetően a gazdagabbak foglalták el, ez egyúttal egy fajta konzervativizmust is feltételezett, hiszen ezek vagyonuk és társadalmi pozícióik féltése miatt sem engedhettek utat bármiféle radikalizmusnak. Ez így az értelmiség politikai szemléletének alakulását is befolyásolta, noha egyes csoportjai számára megköny-

nyitotta a felemelkedést a helyi gazdasági-társadalmi elitbe.¹ A Jászkun Kerület törvényhatósága az új szabályozásnak megfelelően 1872 januárjában szerveződött újjá. Itt végül 218-an kerültek be a törvényhatósági bizottság tagjai közé virilis jogon. Ugyanakkor az összeállított hármaskerületi névsor eredetileg 247 nevet tartalmazott, míg 1871. őszén a törvényhatóság lapjában, a „Jász-Kunságban” a történész Gyárfás István révén egy 241 fős lista jelent meg.² A magunk részéről ez utóbbi forrással foglalkozunk az alábbiakban.

Nem felesleges végigfutni a felsoroláson, és összehasonlítani a személyneveket a redemptiós földváltás 1745 utáni ismert névsoraival. Ennek alapján könnyen megállapítható, hogy itt is jórészt az egykori tehetős redemptus családok leszármazottaival találkozunk, és csak alig néhány beköltöző (főleg értelmiségiek, jegyzők, tanítók, orvosok, mérnökök, lelkészek stb.) utódainak sikerült ebbe a körbe bekerülni, illetve tartósan megragadni.³ A pontos arányok megállapításával pillanatnyilag nem foglalkozhatunk.

Ugyanakkor alapvetően fontos már elöljáróban leszögeznünk azt is, hogy a forrásunk meglehetősen sajátos képet nyújt a jászkun virilisek foglalkozási megoszlásáról. Az alapvetően mezőgazdasági termelésből élő birtokosok mellett ugyanis a névsor szerint csaknem velük egyenlő számban és arányban voltak jelen a különböző értelmiségi, valamint ipar- és kereskedelmi kamarai kategóriák tagjai is. Ez a megosztás azonban meglehetősen mesterseges, és messze nem a valós helyzetet tükrözi, mivel az utóbbi kategóriákhoz sorolt személyek döntő többsége is alapvetően mezőgazdasági tevékenységet folytatott. Fontos helyi sajátosság tehát, hogy az első jászkun virilis névjegyzék foglalkozási kategóriáiból – bár ekkoriban a jászkunok földműveléssel való kapcsolata közmondásos volt – épp az abban feltüntetetteknek a fő gazdasági ágakkal való kapcsolatáról nem kapunk egyértelműen pontos és részletes képet.

A névsor elemzése mindazonáltal e hiányosságok ellenére is számos fontos megállapítással szolgál, így mindjárt a virilis lakosok területi megoszlásával kapcsolatban. Több mint feltűnő, hogy amíg a török kiűzésétől egészen 1848-ig a jászságiakat tartották a Hármaskerület legfőbb gazdasági és politikai tényezőjének, 1871-re már egyértelműen a Kiskunság súlya volt a legjelentősebb. Innen került ki a 241 virilis közül 101 fő, azaz 41,9%, de már a Nagy-kunság is megelőzte a jászokat 74 fővel, ami 30,7%-ot jelentett. Maga a Jászság 66 fővel képviseltette magát, a teljes létszám 27,3%-ával.

Az összeírt 104.081 ft. 50 kr. kerületi adóból a Kiskunságra 43.295 ft. 50 kr. (azaz 41,5%), a Jászságra 29,9 %-ot jelentő 31.131 ft. 20 kr., míg a Nagy-kunságra 29,4%-ot kitevő 30.654 ft. 60 kr. esett. Ez nagyjából azt jelentette, hogy a jászok a nagykunoknál és a kiskunoknál valamivel nagyobb adóátlagokkal szerepeltek az összeírásban.

Az egyes településeket megvizsgálva látható, hogy a legtöbb virilist Kiskunhalas adta (37 fő, 15,3%), míg az ősi hármaskerületi székhely, Jászberény (31 fő és 12,8 %) ekkorra már a második helyre szorult. Utánuk 20-30 személy került ki Kiskunfélegyházáról és Karcagról, majd 10-20 közötti Jászapátiról, Kisújszállásról, Kunhegyesről, Túrkevéről, Kunszentmártonból, valamint Kunszentmiklósról és Szabadszállásról. Szembetűnő, hogy a többi – jórészt falusias település – már jó esetben is csak néhány személyt delegálhatott a törvényhatóság közgyűlésébe.

¹ Magyar Törvénytár 1867-1871. 211-221.; Juhász Erika 2006. 6-7. p.; László Lóránd 2010. 30-. p.; Ferenczi Szilárd 2010. 17-18.

² Bánkiné Molnár Erzsébet 1995. 215. p.; „Jász-Kunság” 1871. okt. 1. 1-2. p., Uo. okt. 8. 1-2. p.

³ Bagi Gábor 1995. 35-48. és 92-106. p.

1. táblázat: A jászkun virilisek megoszlása a fizetett adó alapján

	Népesség 4						Össz.virilis		
	Szám	%	200-500 ft.	500-750 ft.	750-1000 ft.	1000-1500 ft.	1500 ft felett	Szám	%
J.bereny	20.155	9,3	20	5	4	2	-	31	12,8
J.árokszállás	9.625	4,4	7	1	-	1	-	9	3,7
J.apáti	9.231	4,2	8	1	-	1	-	10	4,1
J.ladány	6.321	2,9	1	-	-	-	-	1	0,4
J.kisér	5.039	2,3	5	-	-	-	-	5	2,0
J.fényszaru	4.582	2,1	-	1	-	-	-	1	0,4
J.alsószentgyörgy	4.605	2,1	2	-	-	-	-	2	0,8
J.dózsa	3.037	1,4	-	-	-	-	-	-	-
Mihálytelek	2.072	0,9	2	-	-	-	-	2	0,8
J.jákóhalma	3.037	1,4	2	2	-	-	-	4	1,6
J.felsőszentgy.	1.649	0,7	1	-	-	-	-	1	0,4
Puszták	11.243	5,2	-	-	-	-	-	-	-
Jászszág	80.596	39,9	48	10	4	4	-	66	27,3
Karcag	14.486	6,7	18	3	-	-	1	22	9,1
K.újszállás	10.376	4,8	7	-	3	-	-	10	4,1
K.hegyes	7.272	3,3	10	1	-	-	-	11	4,5
K.madaras	7.076	3,2	1	-	-	-	-	1	0,4
Túrkeve	10.969	5,0	15	4	1	1	-	21	8,7
Kszmárton	10.036	4,6	5	2	1	1	-	9	3,7
Nagykunság	60.215	27,9	56	10	5	2	1	74	30,7
K.félegyháza	21.313	9,8	21	1	-	3	2	27	11,2
Kiskunhalas	13.127	6,0	30	4	1	2	-	37	15,3
K.szmiklós	5.593	2,5	13	4	1	1	-	19	7,8
Szabadszáll.	5.176	2,4	6	1	2	-	-	9	3,7
Kiskundorozsma	9.688	4,4	1	-	-	-	-	1	0,4
Fülöpszáll.	3.816	1,7	2	-	-	-	-	2	0,8
Kiskunmajsa	7.333	3,4	3	-	-	-	-	3	1,2
Kiskunlach.	3.632	1,6	1	-	-	-	-	1	0,4
Puszták	5.037	2,3	2	-	-	-	-	2	0,8
Kiskunság	74.715	34,6	79	10	4	6	2	101	41,9
Jászkság	215.526	100,0	183	30	13	12	3	241	100,0

Még inkább elgondolkodtató a viriliseknek a fizetett adó nagysága szerinti megoszlása. Bár a legnagyobb adófizető, a kiskunsági eredetű karcagi bogdi Papp Mór (1823—1895)⁴, a nagy vagyonú, és az 1850-es években kihalt helyi nemes Kálmán család örököse 2319 ft. 30 kr-ral

4 Sugárné Koncsek Aranka 2003. 177-178. p.; Papp Izabella 2011. 183-204. p.

szerepelt a jegyzékben, utána már meglehetősen nagy a szakadék. 1500 ft. felett mindössze még két egyén említhető, a kiskunfélegyházi Szabó Sándor⁵ 1934 ft. 6 kr-ral és Horváth Antal 1647 ft. 96 kr-ral. Őket követően 1000 ft felett 12, majd 750 ft-ig 13, 500 ft-ig pedig további 30 személlyel találkozunk. Ezek együtt 58 főt jelentettek, azaz mindössze 24,0%-át tették ki az összeírtaknak. Közülük 22-en laktak a Kiskunságban és 18-18-an a Jászságban, valamint a Nagykunságban.

A jegyzék kapcsán már megemlítettük, hogy a 241 fő közel fele, 114 személy (47,3%) számított értelmiséginek és kamarai tagnak, ami első pillanatra inkább a nagyobb városokra jellemző mutatónak tűnik.⁶ Ugyanakkor az is több mint elgondolkodtató, hogy a névsorban mindössze egyetlen kereskedelmi és iparkamarai tag szerepel. Ő nem más, mint Buck Gábor (1816—1889), aki az első Jászberénybe betelepült zsidó kereskedő volt.⁷

E személyek állami adóját tehát a virilisek között duplázva vették figyelembe. Ennek nyomán az említett 114 személy összesen 63.935 ft. 93 kr-ral került be az összeírásba, ami a 241 kerületi virilis adójának 61,4 %-át jelentette. Az egyes területeket vizsgálva a Jászság adatai a legfeltűnőbbek, itt a virilisek közül 39 volt értelmiségi és csak 26 a gazda. Ez jórészt Jászberénynek a Jászkunságon belüli több mint másfél évszázada betöltött központi igazgatási szerepével magyarázható. Ezzel teljesen ellentétes arány figyelhető meg a Nagykunságban, ahol a 26 értelmiségire 50 gazda esett, míg a Kiskunságban a számok csaknem teljesen kiegyenlítették voltak, a 49 értelmiségire 51 gazda járt. A 49 kiskunsági értelmiségi besorolású virilis 26.873 ft. 32 kr. adóval szerepelt, a 39 jászsági 21.074 ft. 84 kr-ral, míg a 26 nagykunsági 15.987 ft. 77 kr-ral.

Az értelmiségieknek a számokon és az arányokon túli szerepe a Jászkunságban már csak azért is nagyon fontos volt, mivel az 58 legnagyobb adófizető (500 ft. feletti összeggel szereplő) közül 47 fő (azaz 81%) közülük került ki. Mindez persze azt is jelentette, hogy a valós vagyoni helyzet (vagy inkább a ténylegesen fizetett adó nagysága) a virilis névsorban megadottól jelentősen eltért. A Jászkunság legtöbb egyenes adót fizető személye így nyilvánvalóan a kiskunhalasi Kolozsváry (Kiss) Sándor⁸ volt 1270 ft. 38 kr. adóval, míg bogdi Papp Mór Karcagról valójában csak 1159 ft. 65 kr. nagyságú összeggel szerepelt. Őket a kiskunfélegyházi Szabó Károly 1050 ft. 82 kr-ral, Szabó Sándor⁹ 967 ft. 3 kr-ral, a jászberényi Pintér Mihály¹⁰ 828 ft. 82 kr-tal, a kiskunfélegyházi Horváth Antal¹¹ 823 ft. 48 kr-ral, és a jászberényi Tarnay Károly¹² 656 ft. 13 kr-ral követte. E hét személy után valójában már ténylegesen csak alig több mint ötszáz forintot fizető személyek következtek!

Az értelmiségi kategóriák használatával kapcsolatos problémákra előzőleg részben már felhívtuk a figyelmet.

5 Szabó Sándor 1855-ben 402 redemptiós forintnyi birtokkal a negyedik legnagyobb kiskunfélegyházi földbirtokos volt. Lásd Bagi Gábor 1995. 102. p.

6 Így Kolozsváron ekkor a 74 virilisből 35-nél vették duplán a fizetett adó összeget. Ferenczi Szilárd 2010. 20. p.

7 H. Bathó Edit 1993. 67-76. p.; Sugárné Koncsek Aranka 2003. 54—55.

8 A Kolozsváry vagyont az ő apja, Kolozsváry (Kiss) István döntően a reformkor idején vásárolta össze, s 1855-ben 1318 redemptiós forintnyi földbirtokát vették számba, ami alighanem a Jászkun Kerület ekkori legnagyobb ingatlan vagyonát jelentette.

9 Szabó Sándor (1811-1891) kiskunfélegyházi tisztviseelő és többszörös országgyűlési képviselő, míg Szabó Károly esetleg a testvére lehetett. Urbán Miklósné 1998. 377.

10 Sugárné Koncsek Aranka 2003. 190-191. p.

11 Feltehetően annak a hasonló nevű személynek a leszármazottja, aki a XIX. század első felében kiskunfélegyházi tanácsos, főbíró, majd kiskunsági törvényszéki bíró volt. Lásd Kemény János 2005. 16., 201-206., 210., 225-227., 230-231. p.

12 Sugárné Koncsek Aranka 2003. 233-234. p.

Az ide sorolt személyek zöme ugyanis valójában tehetős redemptusok gyermeke volt, akik korábban jórészt azért végeztek – az esetek döntő többségében – jogi tanulmányokat, hogy aztán a későbbiekben településük, kerületük, avagy a törvényhatóság igazgatásában tisztviselőként részt vehessenek, és csak ritkán törekedtek arra, hogy a Jászkunszágon kívüli, országos pályát futhassanak be. Ez a karrierminta területünkön már a XIX. század első felében is jól megfigyelhető volt, és a vármegyei kis- és középnemesek életvitelének hatására vált általánossá. Valójában ezen „értelmiségi” személyek legtöbbször is ugyanúgy (esetleg minőségileg jobban) gazdálkodott, mint egy átlagos, írni-olvasni tudó redemptus gazda, sőt nyilvánvalóan jövedelme, vagyona zöme is alapvetően földművelő (és hivatalnoki) ténykedéséből, és nem a feltüntetett értelmiségi foglalkozásból (főleg ügyvédi tevékenységből) származott.

2. táblázat: A jászkun virilisek foglalkozási megoszlása

Összesen

	Ügyvéd	Pap	Orvos	Gyógyszerész	Tanár	Mérmők	Egyéb	Gazda	Szám	%
J.bereny	12	-	1	2	1	-	2	13	31	12,8
J.ároksz.	3	1	-	1	-	-	-	4	9	3,7
J.apáti	4	1	-	-	-	-	-	5	10	4,1
J.ladány	-	1	-	-	-	-	-	-	1	0,4
J.kisér	1	1	-	-	-	-	-	3	5	2,0
J.fényszaru	1	-	-	-	-	-	-	-	1	0,4
J.alsószent.	-	1	-	-	-	-	-	1	2	0,8
J.dózsa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mihálytelek	1	1	-	-	-	-	-	-	2	0,8
J.jákóhalma	3	1	-	-	-	-	-	-	4	1,6
J.felsőszent.	-	1	-	-	-	-	-	-	1	0,4
Jászság	25	8	1	3	1	-	2	26	66	27,3
Karcag	4	-	-	-	-	-	-	18	22	9,1
K.újszállás	6	-	-	-	-	-	-	4	10	4,1
Kunhegyes	2	-	-	-	-	-	-	9	11	4,5
Kunmadaras	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0,8
Túrkeve	7	-	-	-	-	-	-	14	21	8,7
Ksz.márton	4	-	1	-	-	-	-	4	9	3,7
Nagykunság	23	-	1	-	-	-	-	50	74	30,7
K.félegyh.a	16	1	-	1	-	-	-	9	27	11,2
Kiskunhalas	12	1	1	-	-	3	1	19	37	15,3
Kszentmik.	6	-	-	1	-	1	-	11	19	7,8
Szabadsz.	3	-	2	-	-	-	-	4	9	3,7
Kiskdorozs.	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0,4
Fülöpszáll.	-	-	-	-	-	-	-	2	2	0,8
Kiskunmajsa	1	-	-	-	-	-	-	2	3	0,8
Kiskunlach.	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0,4
Lajospuszta	-	-	-	-	-	-	-	1	1	0,4
P.szentlászl.	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1,4
Kiskunság	38	2	3	2	-	4	1	51	101	41,9
Jászkunság	86	10	5	5	1	4	3	127	241	100,0

Az értelmiséghez sorolt személyek foglalkozási megoszlása is jól mutatja, hogy itt bizony még döntően a kései feudalizmus korának tanult embereiről van szó. A 114 főből ugyanis nem kevesebb mint 86 (75,4%) volt jogot végzett ügyvéd. Ez rendkívül magas arány, ami a 241 virilis több mint egyharmadát tette ki! Ez a gyakorló ügyvédeknel jóval szélesebb kört jelentett, melybe jogszabály és jogszokás alapján egyaránt soroltak be személyeket. Így ide tartoztak az igazságszolgáltatás összes hivatásos bírái, ügyészei, a központi hatóságok és a törvényhatóságok hivatalnoki karának összes érdemi ügyintézői, de emellett az alsóbb rendű köz- és magánalkalmazottak egy igen széles rétege is, melyhez a jogi tanfolyamokat valamilyen fokon – ügyvédi vizsga letétele nélkül – hallgatottakat is besorolhattak. Ezek így szintén rész vehettek a megyei közéletben, sőt hivatalokat is betölthettek. Az ügyvéd fogalma így ekkoriban még messze nem egyezett a maival. Átalakulása ekkoriban már megindult ugyan, de még messze nem fejeződött be.¹³

Az ügyvédek utáni legjelentősebb értelmiségi csoport a lelkészeké volt, az említett 10 fő az értelmiségi személyek 8,7%-át tette ki. Bár ez is alapvetően feudális – és részben idegen eredetű – kategóriának tekinthető, körükben a polgári kori átalakulás hatása aránylag jelentéktelen volt. Mellettük a tanárok inkább csak alkalomszerűen, véletlenül kerülhettek be a virilis elitbe. A tulajdonképpen „modernebb”, polgári értelmiséget mindössze öt-öt orvos és gyógyszerész, négy mérnök és három egyéb foglalkozású személy képviselte, akik együttesen is csak 20% alatti értéket jelentettek. Ők már inkább a kapitalista kort idézték, bár az orvosoknak és gyógyszerészeknek a jászkun társadalmi elibe való betagozódása (az egészségügyi hálózat fokozatos kiépülésével és erősödésével párhuzamosan) már 1848 előtt jelentősen előre haladt. Igazán új kategóriának a mérnökök tekinthetők, bár pontosan nincs feltüntetve, hogy az ő tevékenységük milyen foglalkozásokhoz kapcsolódott. Némileg sajátos, hogy a Kiskunságban fordultak elő, amely a főbb országos út- és vasútvonalak által leginkább érintett terület volt. Az 1871/72-es jászkun virilis névsor kapcsán tehát végeredményben megállapítható, hogy abból első pillanatra alapvetően egy jobbára még az 1848 előtti időszaknak megfelelő, alapvetően földművelő szabadparaszti társadalom képe bontakozik ki, amelyet egy igen jelentős jogász- végzettségű (a tehetősebb és feltörekvő redemptusokhoz kapcsolható) csoport színesített. A társadalom feudális jellegét a szinte kizárólagos agrár jelleg, a jogász- értelmiség hatalmas túlsúlya és a reál értelmiségi foglalkozások hiánya mutatta. Ez még akkor is elgondolkodtató, ha figyelembe vesszük, hogy sok személynél részleges megélhetési forrásokat (pl. bérletek, malomtulajdon, ház- és járuléktulajdon) nem volt mód kimutatni.¹⁴

A jászkun virilisták társadalmi szerepét a Jászkunságban nagyon nehéz felmérni, mivel 1876-ban, a Hármas Kerület felosztásával alapvetően új helyzetbe, illetve közegbe kerültek Pest-Pilis-Solt-Kiskun és Jász-Nagykun-Szolnok vármegyék létrehozásával. Figyelembe véve azonban a helyi redemptus társadalom zártságát, és a felemás magyar polgári átalakulás kezdeti szerény hatását, a magunk részéről nem tartjuk elképzelhetetlennek, hogy az itteni virilizmust- minthogy helyi nagybirtokosság, valamint tehetősebb nagypolgár-pénzember réteg nem igazán létezett - társadalmi szerepét tekintve pozitívabban kell megítélnünk, mint országosan. A szabadparaszti redemptus birtok, illetve az 1848 után ebből „kinövő polgári birtokok” korlátozott helyi gazdaság- és társadalom-megújító, vagy átalakító (innovatív) szerepe pillanatnyilag eléggé korlátozottnak tűnik. A polgárosodás helyi folyamatát az itteni speciális helyzetben katalizátorként talán jobban szolgálta a virilizmus, mint egy egyszerű cenzusos választási rendszer. E feltevés igazolására vagy cáfolására azonban komoly további kutatások szükségesek.

13 Vörös Károly 1975. 6-7. p.

14 Ilyenekre utal Bathó Mór 1873. 12-13.

3. táblázat: A Jászkun Kerület virilis névjegyzéke

001.	Papp Mór	Karcag	ügyvéd	2319 ft.30 kr.
002.	Szabó Sándor	Kiskunfélegy.	ügyvéd	1934 ft. 6 kr.
003.	Horváth Antal	Kiskunfélegy.	ügyvéd	1647 ft. 96 kr.
004.	Id. Tarnay Károly	Jászberény	ügyvéd	1312 ft. 26 kr.
005.	Kolozsváry István	Kiskunhalas	-	1270 ft. 38 kr.
006.	Pethes Mihály	J.árok szállás	ügyvéd	1269 ft. 78 kr.
007.	Zseni József	Kiskunhalas	ügyvéd	1218 ft. 94 kr.
008.	Tóth Ferenc	Kun.sz.mikl.	ügyvéd	120 ft. 28 kr.
009.	Endre László	Kiskunfél.	ügyvéd	1188 ft. 23 kr.
010.	Hajdú Imre	Túrkeve	ügyvéd	1131 ft. 54 kr.
011.	Farkas János	Jászberény	ügyvéd	1052 ft. 82 kr.
012.	Szabó Károly	Kisk.félegy.	-	1050 ft. 82 kr.
013.	Kalmár József	Kisk.félegy.	ügyvéd	1016 ft. 47 kr.
014.	Dósa Ádám	Jászapáti	ügyvéd	1015 ft. 32 kr.
015.	Talányi János	Kunszentm.	orvos	1012 ft.
016.	Baky István	Kunszentm.	ügyvéd	993 ft. 92 kr.
017.	Kenéz János	Túrkeve	ügyvéd	956 ft. 90 kr.
018.	Eördögh András	Jászberény	ügyvéd	945 ft. 54 kr.
019.	Lipcsey Lajos	Kisújszállás	ügyvéd	945 ft. 38 kr.
020.	Bozóky Sándor	Kunszentm.	ügyvéd	934 ft. 78 kr.
021.	Muhoray János	Jászberény	ügyvéd	919 ft. 56 kr.
022.	Kerek Ferenc	Kisújszállás	ügyvéd	903 ft. 49 kr.
023.	Eördögh Ferenc	Jászberény	ügyvéd	902 ft. 98 kr.
024.	Kerek Károly	Kisújszállás	ügyvéd	872 ft. 63 kr.
025.	Pintér Mihály	Jászberény	-	828 ft. 82 kr.
026.	Balogh Imre	Szabadszállás	ügyvéd	819 ft. 82 kr.
027.	Fridrich Alajos	Kiskunhalas	ügyvéd	787 ft. 68 kr.
028.	Szeles László	Szabadszállás	ügyvéd	752 ft. 58 kr.
029.	F. Tóth István	Kunszentm.	ügyvéd	739 ft. 58 kr.
030.	Szilágyi Lajos	Karcag	ügyvéd	730 ft. 96 kr.
031.	Mizsey István	Jászberény	ügyvéd	720 ft. 66 kr.
032.	Helle János	Szabadszállás	orvos tudor	710 ft. 60 kr.
033.	Ficzek Lipót	Jászfényszaru	ügyvéd	709 ft. 50 kr.
034.	Péter Imre	Kiskunhalas	mérnök	704 ft. 8 kr.
035.	Velkey István	Jászberény	ügyvéd	699 ft. 3 kr.
036.	Darázs Pál	J.jákóhalma	ügyvéd	684 ft. 42 kr.
037.	Szabó Ferenc	Kisk.félegyh.	lelkész	655 ft. 38 kr.
038.	Beöthy Lajos	Jászapáti	ügyvéd	651 ft. 16 kr.

039.	Kenéz Sándor	Túrkeve	ügyvéd	647 ft. 16 kr.
040.	Hegedüs Zsigmond	J.jákóhalma	ügyvéd	645 ft. 96 kr.
041.	Dósa Antal	J.árokszállás	ügyvéd	638 ft. 90 kr.
042.	Radimeczky Lőrinc	Jászberény	ügyvéd	633 ft. 34 kr.
043.	Hegedüs Sándor	K.szmiklós	ügyvéd	612 ft. 52 kr.
044.	Varró Soma	Karcag	ügyvéd	591 ft. 20 kr.
045.	Tóth János	Túrkeve	ügyvéd	578 ft. 18 kr.
046.	Györfi Péter	Túrkeve	-	569 ft. 98 kr.
047.	Nagy Géza	K.sz.márton	-	555 ft. 97 kr.
048.	Kovács Zsigmond	K.sz.márton	ügyvéd	552 ft. 58 kr.
049.	Vári Szabó István	Kiskunhalas	ügyvéd	547 ft. 24 kr.
050.	Bikády János	Kiskunhalas	ügyvéd	545 ft. 78 kr.
051.	Varró László	Karcag	-	545 ft. 59 kr.
052.	Nánásy Péter	Túrkeve	-	541 ft. 75 kr.
053.	Bartal Márton	Jászberény	-	533 ft. 75,5 kr.
054.	Orbay R. Antal	Jászberény	tudor	522 ft. 82 kr.
055.	Zseni István	Kiskunhalas	-	521 ft. 10 kr.
056.	Mohácsy Bálint	Kunhegyes	-	517 ft. 72 kr.
057.	Baky Ferenc	K.szentmikl.	ügyvéd	507 ft. 50 kr.
058.	Horváth László	K.szentmikl.	-	502 ft. 25 kr.
059.	Móczár János	J.árokszállás	ügyvéd	495 ft. 18 kr.
060.	Antal János	Jászapáti	ügyvéd	488 ft. 54 kr.
061.	Szabó János	Kisk.félegyh.	ügyvéd	476 ft. 66 kr.
062.	Kiss Antal	K.szentmárt.	ügyvéd	459 ft. 85 kr.
063.	Bozóky Mátyás	K.szentmárt.	-	458 ft. 38 kr.
064.	Endre Mihály	Kiskunf.háza	ügyvéd	457 ft. 32 kr.
065.	Farkas Imre	Kiskunhalas	tudor	450 ft. 34 kr.
066.	Nánásy András	Túrkeve	-	450 ft. 17 kr.
067.	Bánhidyi István	Kiskunfélegyh.	ügyvéd	449 ft. 14 kr.
068.	Gyárfás István	Kiskunhalas	ügyvéd	443 ft. 50 kr.
069.	Deák Péter	Kiskunhalas	ügyvéd	442 ft. 24 kr.
070.	Eigen Miklós	Jászberény	-	437 ft. 91 kr.
071.	Makó Gergely	Jászapáti	-	437 ft. 22 kr.
072.	Szekér József	Kiskunhalas	ügyvéd	432 ft. 50 kr.
073.	Ring Sándor	Kiskunfélegyh.	ügyvéd	431 ft. 26 kr.
074.	Tóth Károly	Kunszentm.	-	426 ft. 17 kr.
075.	Tóth Pál	Kunszentmik.	ügyvéd	423 ft. 32 kr.
076.	Pap Elek	Karcag	-	421 ft. 28 kr.
077.	B. Szabó Péter	Karcag	-	420 ft. 60 kr.
078.	Kristóf Ferenc	Kiskunfélegyh.	-	418 ft. 14 kr.

079.	Elefánthy Sándor	Jászberény	ügyvéd	417 ft. 75 kr.
080.	Bauer Ignác	Kunszentmik.	-	416 ft. 91 kr.
081.	Kuklenik János	Jászládány	lelkész	416 ft. 64 kr.
082.	Id. Harsányi Szilárd	Jászberény	-	410 ft. 6 kr.
083.	Hatházi Ferenc	Kunmadaras	-	404 ft. 75 kr.
084.	Pájer Antal	Jászapáti	lelkész	404 ft. 40 kr.
085.	Péter Dénes	Kiskunhalas	-	403 ft. 62 kr.
086.	Gyenes József	Mihálytelek	lelkész	399 ft. 78 kr.
087.	Varga Mátyás	Szabadszállás	orvos	392 ft. 66 kr.
088.	Péter Antal	Kiskunhalas	ügyvéd	386 ft. 10 kr.
089.	Farkas Péter	Jászberény	-	383 ft. 45 kr.
090.	Kelner Dávid	Kiskunhalas	-	383 ft. 43 kr.
091.	Várady László	Kisújszállás	ügyvéd	376 ft. 80 kr.
092.	Major Endre	J.ároksh.állás	gyógyszerész	373 ft. 56 kr.
093.	Túrkeve	ügyvéd	ügyvéd	373 ft. 8 kr.
094.	Vince Pál	Túrkeve	-	371 ft. 96 kr.
095.	Almásy Antal	Jászberény	-	370 ft. 3 kr.
096.	Csőreg Károly	Karcag	-	369 ft. 94 kr.
097.	Hoffer Adolf	Kiskunfél.h.	gyógyszerész	366 ft. 62 kr.
098.	Hofmeister Illés	Kiskunhalas	-	364 ft. 32 kr.
099.	Hofmeister József	Kiskunhalas	-	364 ft. 32 kr.
100.	Maróty Gergely	Kiskundorozsma	-	364 ft. 14 kr.
101.	Csőke József	J.jákóhalma	ügyvéd	361 ft. 21 kr.
102.	Mizsey János	Jászberény	-	360 ft. 33 kr.
103.	Illésy Sándor	Kisújszállás	-	360 ft. 13 kr.
104.	Nánásy János	Túrkeve	ügyvéd	359 ft. 38 kr.
105.	Gesztli József	Kunhegyes	-	356 ft. 20 kr.
106.	Baky Endre	Kunsz.mikl.	mérnök	355 ft. 82 kr.
107.	Lakatos Imre	Jászberény	ügyvéd	354 ft. 88 kr.
108.	Csegei Pál	Kisújszállás	ügyvéd	354 ft. 42 kr.
109.	Ficzek Károly	J.jákóhalma	lelkész	353 ft. 96 kr.
110.	Tóth István	Kunsz.mikl.	-	349 ft. 97 kr.
111.	Huszka József	Kiskunfélegyh.	ügyvéd	349 ft.56 kr.
112.	Pap Zsigmond	Kunszmikl.	-	341 ft. 14 kr.
113.	Lövi Ferenc	Jászapáti	-	337 ft. 33 kr.
114.	Nagy Antal	Kunszentm.	ügyvéd	335 ft. 54 kr.
115.	Buck Gábor	Jászberény	iparkamarai kültag	333 ft. 58 kr.
116.	Nagy Sándor	Kiskunfélegyh.	ügyvéd	332 ft. 57 kr.
117.	Ábrahám Dávid	Túrkeve	-	332 ft.
118.	Varga Pál	Kunhegyes	-	328 ft. 48 kr.

119.	Kiszely Ferenc	J.felsőszgyőr.	lelkész	328 ft. 46 kr.
120.	Csávás Imre	Kunhegyes	ügyvéd	326 ft. 90 kr.
121.	Laczka Lajos	Karcag	-	317 ft. 3 kr.
122.	Deli István	Jászapáti	ügyvéd	315 ft. 14 kr.
123.	Hajdú János	Túrkeve	-	313 ft. 9 kr.
124.	Babó László	Kiskunhalas	-	311 ft. 65 kr.
125.	Tarjáni József	Kiskunfélegy.	-	308 ft. 34 kr.
126.	Mihály István	Jászapáti	-	303 ft. 96 kr.
127.	Pázsit Antal	Kiskunhalas	jogtudor	303 ft. 40 kr.
128.	Kálmán Imre	Jászapáti	-	302 ft. 97 kr.
129.	Horváth János	J.alsószgyőr.	katolikus lelkész	302 ft. 94 kr.
130.	Veress Károly	Karcag	ügyvéd	301 ft. 10 kr.
131.	Hajdú László	Túrkeve	-	298 ft. 20 kr.
132.	Szűry István	Kiskunhalas	-	297 ft. 5 kr.
133.	Küry Mór	Jászkisér	-	294 ft. 64 kr.
134.	Kristóf János	Kiskunfélegyh.	-	294 ft. 55 kr.
135.	Szarka Bálint	Karcag	-	289 ft. 78 kr.
136.	Tóth János	Kiskunhalas	mérnök	289 ft. 60 kr.
137.	Kós Imre	Túrkeve	-	286 ft. 5 kr.
138.	Balogh Sándor	Kunszentmikl.	-	286 ft. 4 kr.
139.	Küry Albert	Jászkisér	-	285 ft. 68 kr.
140.	Szabó Károly	Fülöpszállás	-	285 ft. 67 kr.
141.	Csöreg Ferenc	Karcag	-	285 ft. 9 kr.
142.	Bacsó Sándor	Szabadszáll.	-	280 ft. 75 kr.
143.	Varga István	Szabadszáll.	-	280 ft. 71 kr.
144.	Töröcsik József	J.árokszállás	katolikus lelkész	279 ft. 58 kr.
145.	Baky József	Kiskunhalas	ügyvéd	276 ft. 11 kr.
146.	Szabó András Pál	Kunszentmárton	-	275 ft. 91 kr.
147.	Terbe István	Kiskunmajsa	-	275 ft. 22 kr.
148.	Tóth Zsigmond	Kunszentmikl.	gyógyyszerész	275 ft. 2 kr.
149.	Tarnay Flórián	Lajospuszta	-	274 ft. 71 kr.
150.	Kuszka Sámuel	Túrkeve	-	274 ft.
151.	Révfi Imre	Kiskunmajsa	ügyvéd	273 ft. 50 kr.
152.	Takács Péter	Karcag	-	273 ft. 37 kr.
153.	Nagy Bálint	Szabadszáll.	-	272 ft. 37 kr.
154.	Apostol Máté	Kunhegyes	-	271 ft. 3 kr.
155.	Fazekas Alajos	Kiskunfélegyh.	ügyvéd	270 ft. 82 kr.
156.	Nagy K. János	Kiskunhalas	-	267 ft. 40 kr.
157.	Várady Sámuel	Kistújszállás	ügyvéd	265 ft. 56 kr.
158.	Taczman Antal	Jászberény	-	265 ft. 56 kr.

159.	Hajdú Gábor	Kunsmikl.	-	264 ft. 2 kr.
160.	Zseni Sándor	Kiskunhalas	-	261 ft. 87 kr.
161.	Boros Sándor	Karcag	-	261 ft. 28 kr.
162.	Grünwald Ádám	Karcag	-	260 ft. 69 kr.
163.	Erlich Mihály	Kunhegyes	-	259 ft. 54 kr.
164.	Keserü Mátyás	Kiskunfélegyh.	ügyvéd	258 ft. 18 kr.
165.	Sinkovits Pál	Kunszentmikl.	-	255 ft. 42 kr.
166.	Terbe Mátyás	Kiskunmajsa	-	255 ft. 26 kr.
167.	Slézinger Sámuel	Túrkeve	-	255 ft. 8 kr.
168.	Fehér Pál	Kunhegyes	-	254 ft. 83 kr.
169.	Bak Ferenc	Mihálytelek	ügyvéd	254 ft. 2 kr.
170.	Örsi Sándor	Karcag	-	253 ft. 59 kr.
171.	Huszka Vendel	Kiskunhalas	katolikus lelkész	252 ft. 80 kr.
172.	Mihálovits János	Kiskunfélegyh.	ügyvéd	252 ft. 2 kr.
173.	Koller Kálmán	Jászapáti	-	250 ft.
174.	Kóor János	Jászberény	orvos	244 ft. 70 kr.
175.	Bartsik Márton	Jászberény	ügyvéd	243 ft. 98 kr.
176.	Ónody János	Kiskunhalas	-	243 ft. 57 kr.
177.	Molnár László	Kiskunfélegyh.	-	242 ft. 79 kr.
178.	Schner Salamon	Karcag	-	242 ft. 38 kr.
179.	Hajdú Sándor	Túrkeve	-	242 ft. 8 kr.
180.	Turóczi Zsigmond	Kiskunhalas	ügyvéd	241 ft. 80 kr.
181.	Pászti Gyula	Jáskisér	katolikus lelkész	241 ft. 66 kr.
182.	Fejes Márton	Kiskunfélegyh.	ügyvéd	241 ft. 30 kr.
183.	Kolozsy Lajos	Kunhegyes	ügyvéd	240 ft. 24 kr.
184.	Kozári Gábor	Fülöpszállás	-	238 ft. 99 kr.
185.	Ring Mihály	Kiskunfélegyh.	-	237 ft. 87 kr.
186.	Végh István	Kiskunhalas	mérnök	237 ft. 38 kr.
187.	Farkas István	J.árokszállás	-	237 ft. 19 kr.
188.	Farkas Alajos	J.árokszállás	-	237 ft. 19 kr.
189.	Farkas Imre	J.árokszállás	-	237 ft. 19 kr.
190.	Bartalos Bertalan	Pusztaszentlászló	-	237 ft. 8 kr.
191.	Mányi József	Karcag	-	236 ft. 38 kr.
192.	Stráda Béla	Jáskisér	-	236 ft. 20 kr.
193.	Kurka Ferenc	Kiskunhalas	-	235 ft. 24 kr.
194.	Mercse Döme	Jászberény	gyógyszerész	233 ft 89 kr.
195.	Szappanos Gergely	Kunszentmiklós	-	233 ft. 89 kr.
196.	Nagy L. János	Kiskunhalas	-	233 ft. 65 kr.
197.	Telkesy István	Jászberény	gyógyszerész	233 ft.
198.	Búza Imre	Kiskunhalas	-	232 ft. 98 kr.

199.	Skópián Sándor	Jászberény	-	232 ft. 55 kr.
200.	Sós István	Túrkeve	ügyvéd	231 ft. 80 kr.
201.	Bessenyei Károly	Kiskunhalas	-	231 ft. 43 kr.
202.	Visontai János	Jászberény	tanár	230 ft. 18 kr.
203.	Rácz András	Túrkeve	-	229 ft. 4 kr.
204.	Feriántz Dániel	Karcag	-	228 ft. 82 kr.
205.	Balogh Lajos	Szabadszáll.	ügyvéd	228 ft. 40 kr.
206.	Móczár Lajos	Kiskunfélegyh.	-	228 ft. 22 kr.
207.	Mocsy Ferenc	Jászkisér	ügyvéd	227 ft. 86 kr.
208.	Szabó Mihály	Kiskunfélegyh.	-	227 ft. 37 kr.
209.	Dadai Domonkos	Kistújszállás	-	227 ft. 29 kr.
210.	Pethes Miklós	Kiskunfélegyh.	-	227 ft. 5 kr.
211.	Móczár Ferenc	J.ároksház	-	226 ft. 55 kr.
212.	Pethes József	Jászberény	-	226 ft. 36,5 kr.
213.	Anvander János	Jászberény	-	226 ft. 11 kr.
214.	Csöreg András	Karcag	-	226 ft. 3 kr.
215.	Benkő József	Kiskunfélegyh.	ügyvéd	225 ft. 44 kr.
216.	Czettler János	Kiskunfélegyh.	ügyvéd	225 ft. 10 kr.
217.	Nyitrai Mihály	Kistújszállás	-	224 ft. 83 kr.
218.	Taczmann Alajos	Jászberény	-	223 ft. 20 kr.
219.	Tiba Mihály	Túrkeve	-	223 ft. 13 kr.
220.	Ifj. László János	Kunszentmikl.	-	222 ft. 14 kr.
221.	Kerekes Ferenc	Karcag	-	221 ft. 72 kr.
222.	Szabó Mihály	Kunhegyes	-	219 ft. 39 kr.
223.	Pázsit István	Kiskunhalas	-	218 ft. 99 kr.
224.	Veres Lajos	Kistújszállás	-	218 ft. 86 kr.
225.	Farkas Imre	Kiskunhalas	orvostudor, tanár	217 ft. 52 kr.
226.	Szöllősy István	Jászberény	ügyvéd	215 ft. 90 kr.
227.	Bikády László	Kiskunhalas	-	214 ft. 70 kr.
228.	Mészáros Pál	Kunhegyes	-	213 ft. 73 kr.
229.	Tóth Imre	Szabadszállás	-	213 ft. 72 kr.
230.	Barna János	Túrkeve	-	212 ft. 11 kr.
231.	Hajdú András	Kunszentmiklós	-	211 ft. 66 kr.
232.	Daranyi Gergely	Kiskunhalas	-	211 ft. 55 kr.
233.	Varga József	Kunhegyes	-	210 ft. 87 kr.
234.	Kovács Sándor	Kunszentmikl.	-	210 ft. 78 kr.
235.	Koncsik Péter	Jászberény	-	210 ft. 7 kr.
236.	Mizsey Imre	J.alsószentgy.	-	209 ft. 99 kr.
237.	Pap Richárd	Kiskunhalas	ügyvéd	209 ft. 70 kr.
238.	Tökés János	Karcag	-	208 ft. 24 kr.

239.	Csóreg György	Karcag	-	207 ft. 56 kr.
240.	Nagy Ferenc	Kiskunhalas	-	207 ft. 24 kr.
241.	Tóth Sándor	Kiskunlach.	-	206 ft. 45 kr.

Bagi Gábor

1995: A Jászkun Kerület társadalma a redmpciótól a polgári forradalomig 1745—1848. A Jász—Nagykun—Szolnok Megyei Múzeumok Közleménye, 52. Szolnok, 1995.

H. Bathó Edit

1993: Adatok az első jázsági zsidó család történetéből. In.: Jázsági Évkönyv, 1993. Szerk.: Pethő László. Jászberény, 1993.

Bathó Mór

1873: A Jászkunkerületekben 1869. december 31-én megkezdett népszámlálás eredménye. A népszámlálási adatok alapján összeállítá ... Jászberény, 1873.

Bánkiné Molnár Erzsébet:

1995: A Jászkun Kerület igazgatása 1745—1848. A Jász—Nagykun—Szolnok Megyei Múzeumok Közleményei, 51. Szolnok, 1995.

Ferenczi Szilárd

2010: Adatok a kolozsvári virilizmus történetéből (1872—1917). In.: Erdélyi Múzeum, 2010. 1—2. szám.

Juhász Erika

2006: Nyilvános és háttér-politizálás: a Deák párt és a Tisza kormány konzervatív ellenzéke. Műhelytanulmányok. Digitális archívum. (10) 2006/4. MTA Politikai Tudományok Intézete. Budapest, 2006.

Kemény János

2005: Duna–Tisza közti mezővárosi végrendeletek 1738–1847. Forrásközlemények 9. Kecskemét, 2005.

László Lóránd

2010: Marosvásárhely legnagyobb adófizetői 1881—1916 között. In.: Erdélyi Múzeum, 2010. 1-2. szám.

Papp Izabella

2011: „Az egész vármegye Móric bátyja” Bogdi Papp Mór. In.: Bartha Júlia (szerk.): Kunok és jászok 770 éve a Kárpát medencében. A Jászkunság kutatása, 2009. Szolnok, 2011.

Sugárné Koncsek Aranka

2003: Jász történelmi arcképcsarnok. Jázsági Füzetek, 32. Jászberény, 2003.

Urbán Miklósné

1998: Életrajzi lexikon. In.: Kiskunfélegyháza helyismereti könyve. Szerk.: Bánkiné dr. Molnár Erzsébet. Kiskunfélegyháza, 1998.

Vörös Károly

1975: A modern értelmiség kezdetei Magyarországon. In.: Valóság, 1975. X. szám.